Н. В. АЛЕКПЕРОВА (<https://orcid.org/0000-0001-9880-9542>), канд. фарм. наук, доцент
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ

РОЗРОБЛЕННЯ ЕЛЕКТИВНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІДЕРСТВО У ФАРМАЦІЇ» ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ, ПРОМИСЛОВОЇ ФАРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

Ключові слова: лідерство у фармації, освітній стандарт, навчальна дисципліна, магістр фармації, промислової фармації, Україна

N. V. ALIEKPEROVA (<https://orcid.org/0000-0001-9880-9542>)

Bogomolets National Medical University, Kyiv

THE DEVELOPMENT OF ELECTIVE DISCIPLINE «LEADERSHIP IN PHARMACY» FOR TRAINING MASTER OF PHARMACY, INDUSTRIAL PHARMACY IN UKRAINE

Key words: leadership in pharmacy, educational standard, academic discipline, Master of Pharmacy, Industrial Pharmacy, Ukraine

В сучасних умовах стрімкого розвитку нових технологій та інших локальних і глобальних викликів, з якими стикається в тому числі система охорони здоров'я, лідерство стає все більш актуальним напрямом. Лідери як агенти змін сприяють поліпшенню існуючої системи через формування бачення, натхнення людей на його реалізацію, адаптацію до нових викликів, формування корпоративної культури та інших факторів трансформаційного і адаптивного лідерства. Так як лідерство є універсальним процесом [1], то сталий розвиток фармацевтичної галузі також потребує наявності результативних лідерів, які сприяють тому, щоб люди виходили за межі звичних моделей мислення і поведінки, були готові до постійних прогресивних взаємодій, відчували підтримку при досягненні таких інноваційних цілей як створення нових, безпечних та ефективних лікарських препаратів.

Необхідність вирішувати нові і складні завдання стоїть не тільки перед фармацевтичними компаніями, але й перед аптечними мережами та оптовими фармацевтичними компаніями. Такі тренди як штучний інтелект, діжіталізація, розвиток електронної торгівлі, вихід на фармацевтичний ринок дистриб'юції таких світових гігантів як компанія Амазон, необхідність інтеграції з іншими закладами охорони здоров'я, орієнтація на індивідуальний підхід до клієнтів та інше стоять перед суб'єктами сучасного фармацевтичного ринку. Вирішення цих амбітних завдань дасть змогу підвищити якість життя людей, тому для сталого розвитку фармацевтичної галузі та системи охорони здоров'я необхідно, як зазначає Фуллан «критична маса лідерів» [2]. У зв'язку з цим, питання, що стосуються фундаментальних основ лідерства, доцільно включати в освітню програму для підготовки магістрів фармації, промислової фармації в Україні.

Метою роботи стало розроблення елективного курсу «Лідерство у фармації» для підготовки магістрів фармації, промислової фармації в Україні. Для реалізації цієї мети було поставлено такі завдання:

1. Проаналізувати міжнародні та закордонні стандарти вищої фармацевтичної освіти, діючий вітчизняний стандарт вищої освіти для отримання освітньої кваліфікації магістр фармації, промислової фармації щодо розвитку у студентів лідерських компетенцій, а також досвід викладання дисциплін, присвячених лідерству у фармації, за кордоном.

2. Вивчити думки студентів щодо доцільності включення матеріалів, присвячених лідерству у фармації, в освітній процес для отримання ступеня магістра фармації, промислової фармації в Україні; їхніх уподобань стосовно отримання тих чи інших лідерських знань та навичок.

3. Розробити елективну дисципліну «Лідерство у фармації» для її внесення в робочий навчальний план підготовки фахівців магістерського рівня вищої освіти галузі знань «Охорона здоров'я» спеціальності «Фармація».

Матеріали та методи дослідження

Під час створення елективної дисципліни «Лідерство у фармації» було здійснено огляд літератури: проаналізовано міжнародні [3, 4] та зарубіжні стандарти вищої фармацевтичної освіти таких країнах як США [5], Великобританія [6], Австралія [7], Канада [8], стандарт вищої освіти для отримання освітньої кваліфікації магістр фармації, промислової фармації в Україні [9], досвід викладання дисциплін для розвитку лідерських компетенцій за кордоном, переважно у США [10–13].

Для визначення доцільності включення тих чи інших тем, присвячених лідерству у фармації, було вивчено думки здобувачів вищої фармацевтичної освіти. Варто зазначити, що перелік тем був створений на основі проведення огляду літератури, зокрема були взяті за основу 11 лідерських компетенцій для студентів, які здобувають вищу фармацевтичну освіту в США. Дані компетенції було сформульовано за результатами комплексного експертного опитування 26 інструкторів із лідерства та розбиті на три кластери: знання про лідерство (основні характеристики лідерства, важливість лідерства у фармації, приклади ефективних лідерів); особистісні лідерські компетенції (якості); лідерські навички (взаємодія в команді, знання організаційної структури, вміння формувати бачення розвитку організації, бути агентом змін та інше) [10]. Також були взяті до уваги результати досліджень інших закордонних науковців стосовно розвитку лідерських компетенцій у майбутніх фармацевтичних фахівців [11–13].

Під час вивчення думок студентів було використано кількісний метод дослідження – опитування. Як генеральна сукупність були обрані студенти фармацевтичного факультету Національного медичного університету імені О.О. Богомольця як очної, так і заочної форми навчання. Всього було опрацьовано та проаналізовано 221 анкету. З огляду на те, що генеральна сукупність (кількість студентів на фармацевтичному факультеті) становила приблизно 2 800, рівень надійності – 95%, а похибка – 6%, вибірка є репрезентативною. Варто відзначити, що більшість студентів, які взяли участь в опитуванні, вчаться на заочній формі навчання – 64,3%. Майже 60% респондентів – це студенти 3 курсу, 22,6% – 5 курсу, 20,4% – 4 курсу, а також 6,3% опитаних навчаються на 1 курсі фармацевтичного факультету Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

Результати дослідження та обговорення

Так, у рекомендаціях Міжнародної фармацевтичної федерації (International Pharmaceutical Federation – FIP) щодо розвитку кадрового потенціалу у фармацевтичній галузі, зроблено акцент на важливість розвитку лідерських навичок на всіх етапах кар'єри, включаючи освіту і науку [3]. Окрім того, наголошено на необхідності включення в систему фармацевтичної освіти різних лідерських програм для формування лідерів в фармації, готових брати на себе відповідальність за постійний розвиток і вдосконалення системи охорони здоров'я [4]. В освітніх стандартах отримання вищої фармацевтичної освіти в США, Великобританії, Австралії і Канади [5–8] звертається увага не тільки на необхідність розвитку особистісних лідерських якостей, розумінні суті лідерства, відмінностей між менеджером і лідером, але також і на важливість взаємодії з іншими фахівцями системи охорони здоров'я, доцільність розвитку навичок командної роботи, вміння формувати бачення (картину майбутнього) і ставати агентом змін із метою вдосконалення існуючої системи охорони здоров'я, зокрема фармацевтичної галузі.

На тепер в Україні діє Стандарт вищої освіти для отримання освітньої кваліфікації магістр фармацевції, промислової фармацевції [9]. Цей стандарт було розроблено відповідно до Глобальної рамки компетенцій – 2012 [14], в ньому представлено як загальні, так і спеціальні (професійні) компетенції. Незважаючи на те, що лідерські компетенції не включено до переліку загальних компетенцій, проте такі компетенції як здатність проявляти ініціативу і підприємливість, здатність до адаптації і діям у новій ситуації, а також здатність працювати в команді і з експертами з інших галузей знань базуються на розвитку лідерських якостей. Необхідність демонструвати лідерські навички згадується в третьому кластері спеціальних (професійних) компетенцій – організаційні та управлінські компетенції. Окремі питання, присвячені лідерству, розглядаються в дисципліні «Фармацевтичний менеджмент та маркетинг»: визначення лідерства, класифікація лідерів, зв'язок лідерства і влади, стилі лідерства. Водночас, питання, пов'язані з розвитком лідерських якостей у студентів, взаємодії в команді, корпоративною культурою, організаційним розвитком, роллю лідера в процесі змін та інші не присутні в робочих планах і програмах для підготовки магістрів фармацевції, промислової фармацевції. Це зумовлює важливість створення окремої дисципліни для формування лідерських компетенцій у здобувачів вищої фармацевтичної освіти в Україні.

Наступним етапом нашого дослідження стало вивчення думок студентів щодо доцільності включення у робочий план підготовки магістрів фармацевції, промислової фармацевції в Україні навчальних матеріалів, присвячених лідерству. Згідно з результатами дослідження, майже 70% респондентів відповіли, що такі матеріали «варто включати», 28% вважають, що «скоріше варто включати». Тільки 3% опитуваних студентів відзначили, що їм «важко відповісти» (рис. 1).

Рис. 1. Оцінка респондентами доцільності включення навчальних матеріалів, присвячених лідерству, у робочий план для підготовки магістрів фармацевції, промислової фармацевції в Україні

Для того, щоб сформулювати зміст модулів в елективній дисципліні, присвяченій лідерству у фармацевції, студентам було запропоновано оцінити перелік тем за такою шкалою: «дуже цікаво», «скоріше цікаво», «скоріше не цікаво», «нецікаво», «важко відповісти».

Згідно з результатами дослідження, найбільш високі результати отримали такі лідерські компетенції як якості лідера, необхідні для досягнення успіху – 76% респондентів відзначили цю тематику за шкалою «дуже цікаво», лідер і команда, а також формування лідерської стратегії розвитку організації – 72% і 70% відповідно. Менш за все студентів зацікавили такі теми як історія розвитку лідерства, теорії лідерства; історія успіху видатних лідерів фармації; організаційна культура і лідерство – за шкалою «дуже цікаво» ці тематики були оцінені 27%, 35% і 39% респондентами відповідно (рис. 2).

Рис. 2. Оцінка респондентами тематик, присвячених лідерству за шкалою «дуже цікаво» та «скоріше цікаво»

Варто зазначити, що розподіл найбільш цікавих для респондентів тем, присвячених лідерству, відповідає трьом модулям елективної дисципліни «Лідерство у фармації». Перший модуль – «Основи лідерства. Розвиток персонального лідерства» безпосередньо корелює з тематикою, яку 76% студентів вважають для себе найбільш цікавою – якості лідера, необхідні для досягнення успіху. Другий модуль – «Лідерство та взаємодії» розглядає питання, присвячені, в тому числі, лідеру і команді. Третій модуль – «Лідерство та організаційний розвиток» пов’язаний із формування лідерської стратегії розвитку організації. Під час розроблення елективної дисципліни «Лідерство у фармації» враховували рекомендації, представлені в міжнародних [3, 4] і зарубіжних стандартах вищої фармацевтичної освіти [5–8], досвід викладання курсів лідерства в західних країнах [9–13]. Ця елективна дисципліна розроблена для студентів 4 курсу фармацевтичного факультету Національного медичного університету імені О. О. Богомольця та планується до викладання після внесення відповідних змін у робочий навчальний план підготовки фахівців магістерського рівня вищої освіти галузі знань «Охорона здоров’я» спеціальності «Фармація». Її структура розрахована на 3 кредити ECTS, загальну кількість годин – 90, лекцій – 30 годин, практичних занять – 20 годин, самостійну роботу – 60 годин. Стислий опис елективної дисципліни «Лідерство у фармації» зі зазначенням її мети, переліку тем і очікуваних результатів навчання подано в таблиці.

Стислий опис елективної дисципліни «Лідерство у фармації»

<p>Мета дисципліни: формування у здобувачів ступеня магістр в фармації, промислової фармації в Україні компетентностей на трьох послідовних рівнях: індивідуальному, командному, на рівні організації: 1) розвиток лідерських якостей, навичок, персонального лідерства на основі теорій лідерства; 2) здійснення ефективних взаємодій з командою, їх мотивація та винагорода з урахуванням етичних вимог; 3) створення корпоративної культури, стратегії розвитку організації і реалізація організаційних змін для забезпечення доступної, ефективної та безпечної фармацевтичної допомоги та підвищення якості життя людей.</p>	
<p>Модуль 1: Основи Лідерства. Розвиток персонального лідерства</p>	
Перелік тем	Очікувані результати навчання
<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення та характеристики лідерства. Важливість лідерства у фармації. 2. Відмінності лідера від менеджера. Лідерство та влада. 3. Якості і навички лідера у фармації. Лідерське мислення. 	<ul style="list-style-type: none"> • використовувати базові теорії лідерства для ефективного управління і лідирування персоналом організації фармацевтичного профілю; • імплементувати трансформаційну і адаптивну теорії лідерства для поліпшення якості фармацевтичної допомоги населенню; • розвивати персональне лідерство відповідно до визначення, характеристик та типів лідерів; • вміти проводити різницю між лідером та менеджером, їх функціями в організації; • ідентифікувати та використовувати типи влади в компанії, що базуються як на формальних повноваженнях, так і на особистісних характеристиках лідера; • розвивати лідерські якості, в тому числі інтелектуальні та професійні для підвищення особистісної результативності; • використовувати модель лідерських навичок та трикомпонентної моделі навичок для поліпшення функціонування організації фармацевтичного профілю; • імплементувати принципи системного мислення для формування бачення, цілей і стратегії розвитку фармацевтичних організацій.

Модуль 2: Лідерство та взаємодії	
Перелік тем	Очікувані результати навчання
1. Стилі лідера у взаємодіях з послідовниками. 2. Лідер і команда. Мотивація та винагорода. 3. Лідер та етика. Деструктивне та неетичне лідерство.	<ul style="list-style-type: none"> використовувати різні стилі лідерства залежно від ситуаційних чинників, ступеню зрілості і мотивації людей для результативної взаємодії зі співробітниками у фармацевтичних організаціях; застосовувати теоретичні знання щодо формування, розвитку, внутрішньої взаємодії та лідирування командою з урахуванням специфіки фармацевтичного сектора; імплементувати основні аспекти та теорії мотивації, а також підходи до винагороди персоналу в діяльність підприємств фармацевтичного профілю; використовувати етичне лідерство для розвитку моралі та етичних стандартів відповідно до стадій Кольберга; застосовувати принципи етичного лідерства з урахуванням специфіки фармацевтичних підприємств; ідентифікувати особливості псевдотрансформційного лідера, елементів моделі «токсичного трикутника» як негативних факторів, що впливають на неетичну поведінку організації фармацевтичного профілю.
Модуль 3: Лідерство та організаційний розвиток	
Перелік тем	Очікувані результати навчання
1. Організаційна культура та лідерство. 2. Лідер та стратегія організації. Формування бачення, місії, цінностей. 3. Лідер та організаційні зміни.	<ul style="list-style-type: none"> використовувати теоретичні основи організаційної культури для лідирування організаціями фармацевтичного профілю; імплементувати в діяльність фармацевтичних організацій теоретичні знання щодо базових елементів, рівнів та типів організаційної культури; визначати роль лідера у формуванні корпоративної культури; застосовувати основи стратегічного планування, використовувати стратегічні інструменти для лідирування фармацевтичної організації; формулювати бачення, місію, цінності організації фармацевтичного профілю; імплементувати стратегічні ініціативи на основі системи збалансованих показників; використовувати теоретичні знання стосовно формування і видів організаційних структур для реалізації стратегії організації фармацевтичного профілю; застосовувати теоретичні знання щодо підходів до організаційних змін на індивідуальному рівні, на рівні команди та на рівні організації; вміти ідентифікувати та використовувати різні види організаційних змін для компаній фармацевтичного профілю; імплементувати в діяльність фармацевтичних організацій стратегічні зміни.

Висновки

1. В матеріалах Міжнародної фармацевтичної федерації рекомендовані, а в стандартах отримання вищої фармацевтичної освіти в США, Великобританії, Австралії та Канаді присутні конкретні лідерські компетенції. У стандарті вищої освіти для отримання освітньої кваліфікації магістр фармації, промислової фармації в Україні перелічено навички, які базуються на лідерстві. Певні аспекти лідерства включено у робочу програму дисципліни «Фармацевтичний менеджмент та маркетинг», але вони мають фрагментарний характер. Це зумовлює доцільність розроблення дисципліни «Лідерство у фармації».

2. Згідно з результатами опитування студентів фармацевтичного факультету Національного медичного університету імені О. О. Богомольця виявлено, що майже 70% респондентів вважають, що матеріали, присвячені лідерству, «варто включати» у робочий план підготовки магістрів фармації, промислової фармації в Україні, а 28% – «скоріше варто включати». Найбільш цікавими лідерськими темами респонденти вважають «якості лідера, необхідні для досягнення успіху», «лідер і команда», «формування лідерської стратегії розвитку організації».

3. Розроблено елективну дисципліну «Лідерство в фармації» для підготовки магістрів фармації, промислової фармації в Україні. Ця дисципліна складається з трьох модулів: «Основи лідерства. Розвиток персонального лідерства», «Лідерство та взаємодії», «Лідерство та організаційні зміни», та планується до включення у навчальний процес після внесення відповідних змін у робочий навчальний план.

Список використаної літератури

1. Kouzes J. M., Posner B. Z. The leadership challenge: How to keep getting extraordinary things done in organizations (2nd ed.). – Jossey-Bass, 1995. – 432 p.
2. Fullan M. Leadership & Sustainability: System Thinkers in Action. – Corwin Press, 2005. – 116 p.
3. International Pharmaceutical Federation / Pharmaceutical Workforce Development Goals. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.fip.org/www/streamfile.php?filename=fip/PharmacyEducation/2016_report/2016-11-Education-workforce-development-goals.pdf
4. International Pharmaceutical Federation / Statements on Pharmacy and Pharmaceutical Sciences Education. – 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fip.org/files/content/priority-areas/workforce/nanjing-statements.pdf>
5. Accreditation Council for Pharmacy Education / Accreditation Standards and Key Elements for the Professional Program in Pharmacy Leading to the Doctor of Pharmacy Degree (“Standards 2016”). Chicago, Illinois. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.acpe-accredit.org/pdf/Standards2016FINAL.pdf>
6. Royal Pharmaceutical Society / Leadership Development Framework: Developing leadership where you are. – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rpharms.com/resources/frameworks/leadership-development-framework>
7. Pharmaceutical Society of Australia / National Competency Standards Framework for Pharmacists in Australia. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.psa.org.au/wp-content/uploads/2018/06/National-Competency-Standards-Framework-for-Pharmacists-in-Australia-2016-PDF-2mb.pdf>
8. Canadian Council for Accreditation of Pharmacy Programs / Accreditation Standards for Canadian First Professional Degree in Pharmacy Programs. – 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ccaapp-accredit.ca/wp-content/uploads/2016/01/Accreditation-Standards-for-Canadian-First-Professional-Degree-in-Pharmacy-Programs.pdf>
9. Міністерство освіти і науки України / Стандарт вищої освіти України підготовки фахівців магістерського рівня вищої освіти галузі знань «Охорона здоров'я» спеціальності «Фармація». – 2018. – 30 с.
10. Janke K. K., Nelson M. H., Bzowuckyj A. S. et al. Deliberate Integration of Student Leadership Development in Doctor of Pharmacy Programs // Am. J. Pharm. Educ. – 2016. – V. 80, N 1. – P. 2. <https://doi.org/10.5688/ajpe8012>
11. Feller T. T., Doucette W. R., Witry M. J. Assessing Opportunities for Student Pharmacist Leadership Development at Schools of Pharmacy in the United States // Am. J. Pharm. Educ. – 2016. – V. 80, N 5. – P. 79. <https://doi.org/10.5688/ajpe80579>
12. Reed B. N., Klutts A. M., Mattingly T. J. A Systematic Review of Leadership Definitions, Competencies, and Assessment Methods in Pharmacy Education // Am. J. Pharm. Educ. – 2019. – V. 83, N 9. – P. 7520. <https://doi.org/10.5688/ajpe7520>
13. Sucher B., Nelson M., Brown D. An elective course in leader development // Am. J. Pharm. Educ. – 2013. – V. 77, N 10. – P. 224. <https://doi.org/10.5688/ajpe7710224>

14. International Pharmaceutical Federation / Pharmacy Education Taskforce. A Global Competency Framework – 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.fip.org/files/fip/PharmacyEducation/GbCF_v1.pdf

References

1. Kouzes J. M., Posner B. Z. The leadership challenge: How to keep getting extraordinary things done in organizations (2nd ed.). – Jossey-Bass, 1995. – 432 p.
2. Fullan M. Leadership & Sustainability: System Thinkers in Action. – Corwin Press, 2005. – 116 p.
3. International Pharmaceutical Federation / Pharmaceutical Workforce Development Goals. – 2016 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://www.fip.org/www/streamfile.php?filename=fip/PharmacyEducation/2016_report/2016-11-Education-workforce-development-goals.pdf
4. International Pharmaceutical Federation / Statements on Pharmacy and Pharmaceutical Sciences Education. – 2017 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.fip.org/files/content/priority-areas/workforce/nanjing-statements.pdf>
5. Accreditation Council for Pharmacy Education / Accreditation Standards and Key Elements for the Professional Program in Pharmacy Leading to the Doctor of Pharmacy Degree (“Standards 2016”). Chicago, Illinois. – 2016 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.acpe-accredit.org/pdf/Standards2016FINAL.pdf>
6. Royal Pharmaceutical Society / Leadership Development Framework: Developing leadership where you are. – 2015 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.rpharms.com/resources/frameworks/leadership-development-framework>
7. Pharmaceutical Society of Australia / National Competency Standards Framework for Pharmacists in Australia. – 2016 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.psa.org.au/wp-content/uploads/2018/06/National-Competency-Standards-Framework-for-Pharmacists-in-Australia-2016-PDF-2mb.pdf>
8. Canadian Council for Accreditation of Pharmacy Programs / Accreditation Standards for Canadian First Professional Degree in Pharmacy Programs. – 2018 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://ccapp-accredit.ca/wp-content/uploads/2016/01/Accreditation-Standards-for-Canadian-First-Professional-Degree-in-Pharmacy-Programs.pdf>
9. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy / Standart vyshchoisvity Ukrainy pidgotovky fakhivtsiv magisterskogo rivnya vushchoyi osvitu galuzi znan «Okhrona zdorovya» spezialnosti «Farmazia». – 2018. – 30 s.
10. Janke K. K., Nelson M. H., Bzowickij A. S. et al. Deliberate Integration of Student Leadership Development in Doctor of Pharmacy Programs // Am. J. Pharm. Educ. – 2016. – V. 80, N 1. – P. 2. <https://doi.org/10.5688/ajpe8012>
11. Feller T. T., Doucette W. R., Witry M. J. Assessing Opportunities for Student Pharmacist Leadership Development at Schools of Pharmacy in the United States // Am. J. Pharm. Educ. – 2016. – V. 80, N 5. – P. 79. <https://doi.org/10.5688/ajpe80579>
12. Reed B. N., Klutts A. M., Mattingly T. J. A Systematic Review of Leadership Definitions, Competencies, and Assessment Methods in Pharmacy Education // Am. J. Pharm. Educ. – 2019. – V. 83, N 9. – P. 7520. <https://doi.org/10.5688/ajpe7520>
13. Sucher B., Nelson M., Brown D. An elective course in leader development // Am. J. Pharm. Educ. – 2013. – V. 77, N 10. – P. 224. <https://doi.org/10.5688/ajpe7710224>
14. International Pharmaceutical Federation / Pharmacy Education Taskforce. A Global Competency Framework – 2012 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://www.fip.org/files/fip/PharmacyEducation/GbCF_v1.pdf

Надійшла до редакції 25 вересня 2020 р.
Прийнято до друку 09 листопада 2020 р.

Н. В. Алекперова (<https://orcid.org/0000-0001-9880-9542>)

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ

РОЗРОБЛЕННЯ ЕЛЕКТИВНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІДЕРСТВО У ФАРМАЦІЇ» ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ, ПРОМИСЛОВОЇ ФАРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

Ключові слова: лідерство у фармації, освітній стандарт, навчальна дисципліна, магістр фармації, промислової фармації, Україна

АНОТАЦІЯ

Умови розвитку сучасного фармацевтичного ринку потребують формування лідерства на всіх рівнях, що дасть змогу не тільки швидко та ефективно реагувати на зміни зовнішнього середовища, а безпосередньо ініціювати необхідні зміни. Лідери як агенти змін здатні трансформувати цінності людей, їх мотивувати та надихати, формувати бачення розвитку системи охорони здоров'я та фармацевтичного сектора з урахуванням принципів системного мислення для забезпечення пацієнтів доступною, якісною, безпечною фармацевтичною допомогою та покращення їх життя.

Метою роботи стало розроблення елективного курсу «Лідерство у фармації» для підготовки магістрів фармації, промислової фармації в Україні.

Під час проведення якісного аналізу – огляду літератури – використовували матеріали, представлені у міжнародних та закордонних стандартах вищої фармацевтичної освіти, вивчали діючий

національний стандарт, досвід викладання дисциплін, присвячених лідерству у фармацевції, за кордоном та в Україні. Як кількісний аналіз було використано метод опитування, в якому прийняли участь 221 студент фармацевтичного факультету Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

В рекомендаціях Міжнародної фармацевтичної федерації звертається увага на доцільність формування лідерських компетенцій для фармацевтичних працівників. У національних стандартах вищої фармацевтичної освіти в США, Великобританії, Австралії, Канаді присутній певний перелік лідерських компетенцій. Вітчизняний стандарт вищої освіти для отримання освітньої кваліфікації магістр фармацевтичної освіти включає певні загальні компетенції, що базуються на лідерстві. Окремі лідерські навички, що включені до переліку спеціальних компетенцій, відображено в дисципліні «Фармацевтичний менеджмент та маркетинг». Проте у робочому навчальному плані підготовки фахівців магістерського рівня вищої освіти галузі знань «Охорона здоров'я» спеціальності «Фармація» немає дисципліни, спрямованої на комплексне та системне формування лідерських компетенцій. Майже 70% студентів фармацевтичного факультету Національного медичного університету імені О. О. Богомольця вважають, що матеріали, присвячені лідерству у фармацевції, «варто включати» в освітній процес, а 28% – «скоріше варто». Серед найбільш цікавих для себе тем студенти відмітили такі: якості лідера, необхідні для успіху, лідер і команда, формування лідерської стратегії розвитку організації – 76%, 72% і 70% відповідно. Представлено структуру елективної дисципліни «Лідерство у фармацевції» із зазначенням її мети, переліку тем та очікуваних результатів навчання (компетенцій).

Розроблено елективну дисципліну «Лідерство у фармацевції», яка спрямована на формування лідерських компетенцій на трьох послідовних рівнях: індивідуальному, командному та на рівні організації. Ця дисципліна складається з наступних модулів: «Основи лідерства. Розвиток персонального лідерства», «Лідерство та взаємодія», «Лідерство та організаційні зміни».

Н. В. Алекперова (<https://orcid.org/0000-0001-9880-9542>)

Національний медичний університет імені А. А. Богомольця, г. Київ

РАЗРАБОТКА ЭЛЕКТИВНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ «ЛИДЕРСТВО В ФАРМАЦИИ» ДЛЯ ПОДГОТОВКИ МАГИСТРОВ ФАРМАЦИИ, ПРОМЫШЛЕННОЙ ФАРМАЦИИ В УКРАИНЕ

Ключевые слова: лидерство в фармации, образовательный стандарт, учебная дисциплина, магистр фармации, промышленной фармации, Украина

АННОТАЦИЯ

Условия развития современного фармацевтического рынка требуют формирования лидерства на всех уровнях, что позволит не только быстро и эффективно реагировать на изменения внешней среды, а непосредственно инициировать необходимые изменения. Лидеры как агенты изменений способны трансформировать ценности людей, их мотивировать и вдохновлять, формировать видение развития системы здравоохранения и фармацевтического сектора с учетом принципов системного мышления для обеспечения пациентов доступной, качественной, безопасной фармацевтической помощью и улучшения их жизни.

Целью работы стала разработка элективного курса «Лидерство в фармации» для подготовки магистров фармации, промышленной фармации в Украине.

При проведении анализа – обзора литературы – использовали материалы, представленные в международных и зарубежных стандартах высшего фармацевтического образования, изучали действующий национальный стандарт, опыт преподавания дисциплин, посвященных лидерству в фармации за рубежом и в Украине. В качестве количественного анализа был использован метод опроса, в котором приняли участие 221 студент фармацевтического факультета Национального медицинского университета имени А. А. Богомольца.

В рекомендациях Международной фармацевтической федерации обращается внимание на целесообразность формирования лидерских компетенций для фармацевтических работников. В национальных стандартах высшего фармацевтического образования в США, Великобритании, Австралии, Канаде присутствует определенный перечень лидерских компетенций. Отечественный стандарт высшего образования для получения образовательной квалификации магистр фармации, промышленной фармации включает определенные общие компетенции, основанные на лидерстве. Отдельные лидерские навыки, которые включены в перечень специальных компетенций, отражены в дисциплине «Фармацевтический менеджмент и маркетинг». Однако в рабочем учебном плане подготовки специалистов магистерского уровня высшего образования области знаний «Здравоохранение» специальности «Фармация» отсутствует дисциплина, направленная на комплексное и системное формирование лидерских компетенций. Почти 70% студентов фармацевтического факультета Национального медицинского университета имени А. А. Богомольца считают, что материалы, посвященные лидерству в фармации, «стоит включать» в образовательный процесс, а 28% – «скорее стоит». Среди наиболее интересных для себя тем студенты отметили следующие: качества лидера, необходимые для успеха, лидер и команда, формирование лидерской стратегии развития организации – 76%, 72% и 70% соответственно. Представлена структура элективной дисциплины «Лидерство в фармации» с указанием ее цели, перечня тем и ожидаемых результатов обучения (компетенций).

Разработана елективна дисципліна «Лідерство в фармації», яка направлена на формування лідерських компетенцій на трьох послідователних рівнях: індивідуальному, командному і на рівні організації. Ця дисципліна складається з наступних модулів: «Основи лідерства. Розвиток персонального лідерства», «Лідерство і взаємодії», «Лідерство і організаційні зміни».

N. V. Aliekerova (<https://orcid.org/0000-0001-9880-9542>)

Bogomolets National Medical University, Kyiv

THE DEVELOPMENT OF ELECTIVE DISCIPLINE «LEADERSHIP IN PHARMACY» FOR TRAINING MASTER OF PHARMACY, INDUSTRIAL PHARMACY IN UKRAINE

Key words: leadership in pharmacy, educational standard, academic discipline, Master of Pharmacy, Industrial Pharmacy, Ukraine

A B S T R A C T

The conditions of modern pharmaceutical market development require leadership at each level that lets not only respond rapidly and efficiently on the changes of the environment but initiate the necessary changes. Leaders as agents of changes can transform people's values, to motivate and inspire, to form the vision of development of healthcare system and pharmaceutical sector taking into account the principles of system thinking for the provision of population with available, quality and safe pharmaceutical care and the improvement of their life.

The aim of the work is the development of an elective discipline «Leadership in Pharmacy» for training Master of Pharmacy, Industrial Pharmacy.

The literature review based on the data of international and foreign educational standards of higher pharmaceutical education, the current national educational standard, the experience of teaching subjects devoting to leadership in pharmacy both abroad and in Ukraine has been carried out. Such a scientific quantitative method as a survey has been used. 221 students from the School of Pharmacy at Bogomolets National Medical University have taken part in the survey.

The recommendations of the International Pharmaceutical Federation pay attention to the advisability of forming leadership competencies for pharmaceutical workers. The national standards of higher pharmaceutical education in the USA, Great Britain, Australia, Canada include a specific list of leadership competencies. The domestic standard of higher education for getting a Master's degree in Pharmacy, Industrial Pharmacy includes certain general competencies based on the leadership. Some leadership skills are listed as special competencies and they are reflected in the discipline «Pharmaceutical Management and Marketing». However, a discipline aimed at the complex and systematic formation of leadership competencies is not presented in the working educational plan for training Masters in the field of knowledge «Healthcare» and specialty «Pharmacy». About 70% of the School of Pharmacy students at Bogomolets National Medical University think that the materials devoted to leadership «worth including» to the educational program and 28% of them notice that «rather worth including». According to the students' opinions, the most interesting leadership topics are traits of leaders aimed at the success, leadership and team, the formation of leadership strategy – 76%, 72% і 70% respectively. The structure of the elective discipline «Leadership in Pharmacy» with an indication of the aim, list of topics, and the desired educational outcomes (competencies) has been presented.

The elective discipline «Leadership in Pharmacy» considering the formation of leadership skills at three successive levels, namely individual, team and organization has been developed. This discipline consists of the following modules: «Foundations of Leadership. Personal Leadership», «Leadership and Collaboration», «Leadership and Organizational Change».

Електронна адреса для листування з автором: aliekerova18@gmail.com

(Алекперова Н. В.)